

Anexa nr. 1

la Hotărârea Consiliului Colegiului Psihologilor din România nr. ____ din data de ____

Normele privind supervizarea profesională în psihologie

Partea I-a – Relevanța supervizării profesionale și competențele supervizorului

Art. 1(1) Din perspectiva prezentelor norme **activitatea de supervizare** profesională este considerată esențială atât în formarea profesională inițială a psihologilor, cât și pentru formarea continuă și creșterea nivelului de calitate în practica ulterioară a psihologilor. Supervizarea profesională a psihologilor poate fi efectuată de psihologii care întrunesc condițiile specifice pentru certificarea dreptului de supervizare și care dețin un certificat de supervizor.

(2) Supervizarea reprezintă o activitate profesională distinctă, componentă a activității de formare profesională:

- a) în cadrul căreia se facilitează educația și formarea care vizează dezvoltarea unei practici științifice și informate;
- b) printr-un proces interpersonal colaborativ;
- c) care implică observarea, evaluarea, feedback-ul, facilitarea autoevaluării persoanei supervizate și dobândirea de cunoștințe și abilități prin instruire, modelare și rezolvare reciprocă a problemelor.

(3) Bazându-se pe recunoașterea punctelor forte și a talentelor persoanei supervizate, supervizarea încurajează auto-eficacitatea. Supervizarea asigură că exercitarea (supervizată) a profesiei este realizată într-o manieră competentă de către persoana supervizată, astfel încât să fie respectate standardele etice, cerințele legale și practicile profesionale pentru promovarea și protejarea bunăstării clientului, a profesiei și a societății în general (Fender & Shafranske, 2004).

Art. 2(1) **(acest articol va fi revizuit în sensul renumerotării / fragmentării în mai multe articole, fiind inacceptabil de lung din perspectiva tehnicii de redactare legislativă)**

Competențele supervizorului se împart în 2 mari categorii:

1. competențe profesionale în domeniul în care supervizează (acestea sunt specifice pentru specialitățile definite prin prezentele norme, fiind descrise la punctele anterioare),

2. competențe de supervizare (acestea sunt generale pentru toate specialitățile).

1. Competențe profesionale:

a. Competențele profesionale psihologului specialist / principal (pentru fiecare specialitate),

b. Competențe administrative:

Competențe de susținere a activității profesionale:

- dezvoltarea unei relații profesionale cu clienții, bazată pe încredere și respect;
- cunoașterea/aplicarea normelor deontologice; reflecția etică în situații problematice;
- dezvoltare personală (propriile emoții, prejudecăți, false credințe s.a.);
- preocuparea pentru actualizarea constantă a cunoștințelor în domeniu;
- comportament etic, prestigiu profesional și integritate;
- auto-monitorizarea justă a propriei activități de evaluare/intervenție/cercetare.

Competențe de gestiune administrativă și financiară:

- să dețină competențe de organizare a activității profesionale într-o formă de exercitare a profesiei (ce implică, în mod concret, înființarea unui cabinet individual de psihologie, societate civilă profesională, cabinete asociate, structură de psihologie, ce trebuie să conțină dosarul înaintat CPR-ului în vederea înființării);

c. Competențe în formarea profesională a psihologilor cu drept de liberă practică:

- Organizează workshop-uri avizate de Colegiul Psihologilor din România, în specialitatea în care este atestat ca supervizor.
- Organizează cursuri de formare profesională continuă avizate de Colegiul Psihologilor din România, în specialitatea în care este atestat.
- Întocmește un sinoptic cu activitățile specifice supervizării.
- Urmărește, cu profesionalism, atingerea obiectivelor stabilite în contractul de supervizare.
- Oferă un exemplu de conduită profesională.

d. Competențe de cercetare-dezvoltare:

- Participarea în proiecte și rețele de cercetare, colectarea / prelucrarea de date.
- Dezvoltarea de noi produse și servicii: dezvoltarea / validarea de instrumente de lucru în relația de supervizare și / sau conceperea de instrumente / metodologii de evaluare psihologică / intervenție.

2. Competențe de supervizare:

Acestea sunt general valabile pentru toate specialitățile – și sunt detaliate mai jos prin prisma comportamentelor tipice asociate cu fiecare competență.

I: Relația de supervizare (mentorat)

- A - Dezvoltă o relație reciprocă prin schimbul de experiențe, explorarea așteptărilor și clarificarea rolurilor supervizorului și ale supervizatului;
- B - Recunoaște, acceptă și se bazează pe abilitățile și contribuțiile supervizatului pentru a cultiva o relație productivă;
- C - Utilizează grija și compasiunea pentru a aborda schimbările pozitive pe baza punctelor tari;
- D - Sprijină supervizatul prin identificarea nevoilor și îl susține când / unde este cazul.

II: Practici eficiente de supervizare

- A - Facilitează și documentează întâlnirile cu supervizatii și dialogul care reflectă scopul și progresul relațiilor / obiectivelor;
- B - Demonstrează gestionarea eficientă a timpului, a competențelor de documentare / păstrare a probelor și de scriere a raportului;
- C - Împărtășește cu încredere experiențele de învățare reușite și nereușite pentru a încuraja explorarea opțiunilor și soluționarea comună a problemelor;
- D - Încurajează supervizatul să împărtășească informații, gânduri și feedback pentru a identifica și prioritiza nevoile programului de supervizare;
- E - Utilizează instrumentele adecvate pentru a furniza informații obiective, fiabile și utile privind nevoile inițiale și în curs de desfășurare;
- F - Oferă îndrumare și conducere în reflectarea și interpretarea datelor pentru a dezvolta obiective și un plan de îmbunătățire continuă;
- G - Încurajează utilizarea practicii de reflecție prin ținerea unui jurnal și discuții cu clienții;
- H - Utilizează cunoștințe și competențe în domeniul conținutului pentru a ajuta supervizatul să dobândească și să aplice noi cunoștințe și abilități;
- I - Împărtășește cunoștințele despre oportunitățile de dezvoltare profesională, resursele și serviciile de referință aflate la dispoziția supervizatului.

III: Responsabilități profesionale în supervizare

- A - Înțelege rolul, scopul și așteptările supervizatului;
- B - Demonstrează competența în aplicarea practicilor eficiente de supervizare (mentorat);
- C - Manifesta angajamentul de a aborda în activitatea profesională și îmbunătățirea practicii supervizatului;
- D - Menține confidențialitatea atunci când împărtășește experiențe, discută probleme și rezolvă probleme;
- E - Demonstrează respectarea corespunzătoare și în timp util a angajamentelor asumate față de supervizat;
- F - Înțelege impactul prejudecății personale și lucrează la minimizarea prejudecăților personale.

IV: Gestionarea provocărilor

- A - Demonstrează capacitatea de a clarifica așteptările supervizatului;
 - B - Demonstrează flexibilitatea în lucrul cu nevoile în schimbare ale supervizatului / programului, constrângerile de timp, resursele și alte probleme;
 - C - Facilitează gândirea creativă și rezolvarea problemelor supervizatului pentru a răspunde nevoilor clienților;
 - D - Utilizează o varietate de strategii pozitive de gestionare a conflictelor pentru a identifica și a minimiza impactul conflictelor asupra programului și asupra relației de mentorat.
 - V. Introspecție profesională/ atenție și auto-conștientizare; reflexie privind practică profesională (reflecție în acțiune);
 - (2) Supervisorul deține abilități de rezolvare a problemelor; gândire critică și raționament funcțional; curiozitate și flexibilitate intelectuală.
- Supervisorul demonstrează deschidere spre:
- examinarea propriilor preocupări și a problemelor personale;
 - recunoașterea impactului sinelui asupra altora;
 - articularea atitudinilor, valorilor și convingerilor față de alții;
 - revizuirea sistematică a propriilor performanțe profesionale împreună cu supervizații.

Partea a II-a - Certificarea calității de supervisor

Art. 3(1) Activitatea de supervizare profesională în psihologie poate fi derulată în cadrul domeniului de competență al supervisorului, de către psihologii care întrunesc următoarele cerințe:

- a. Dețin un atestat valid de psiholog principal sau specialist în specialitatea în care exercită dreptul de supervizare profesională, și
- b. Sunt înscriși în registrul supervisorilor.

(2) Pentru specializările consiliere psihologică și psihoterapie dreptul de supervizare profesională este acordat în modalitatea sau modalitățile specifice în care psihologul solicitant are competență.

Art. 4(1) Înscrierea în registrul supervisorilor se face la solicitarea psihologului.

(2) Înscrierea în registrul supervisorilor presupune depunerea unei cereri la secretariatul CPR, urmată de verificarea acesteia din punct de vedere al conformității prin intermediul secretariatului, urmată de înscrierea psihologului în registrul supervisorilor sau de comunicarea motivelor pentru care nu s-a putut realiza înscrierea, după caz.

(3) CPR are responsabilitatea constituirii și actualizării registrului supervisorilor, care va conține toți supervisorii și evidența contractelor de supervizare avute în derulare de aceștia.

(4) Registrul supervisorilor va conține o secțiune distinctă dedicată școlilor de psihoterapie – furnizori de formare care derulează programe de formare de lungă durată în domeniul psihoterapiei.

Art. 5(1) Certificatul de supervisor este în principiu valabil pe durată nedeterminată, dacă nu intervine niciuna dintre condițiile care duc la pierderea calității de supervisor.

(2) Calitatea de supervisor se poate pierde în una dintre următoarele condiții:

- a) ca urmare a suspendării dreptului de liberă practică,
- b) ca urmare a unei decizii disciplinare a CDD,
- c) ca urmare a unei decizii asumate a supervisorului,
- d) ca urmare a derulării defectuoase a activității de supervizare profesională, în baza unui proces de evaluare profesională.

Partea a III-a – Derularea activității de supervizare profesională

Art. 6(1) În vederea atestării dreptului de liberă practică la nivel de specialist, psihologii practicanți au obligația de a efectua un număr minim de 100 ore de supervizare profesională a practicii derulate, eşalonate pe durata a 2 ani, pentru toate specialitățile:

a) Prin excepție, pentru specialitatea psihoterapie durata minimă a supervizării obligatorii pentru atestarea autonomiei profesionale este de 150 ore, care pot fi eşalonate pe maxim 3 ani.

b) Pentru psihologii care obțin atestat de liberă practică în două specialități, pentru cea de-a doua specialitate durata obligatorie minimală a supervizării se poate reduce la jumătate (de discutat în ședința de consiliu oportunitatea eliminării acestei prevederi, în urma propunerilor venite din consultarea publică).

c) Se recomandă existența unui raport de 5-10 ore de practică la 1 oră de supervizare, rezultând un total de 500-1000 ore de practică supervizată în condițiile unei durate totale a supervizării de 100 ore.

(2) Supervizarea profesională se poate derula în diferite formule de organizare, individuală sau în grup, existând cerința ca un psiholog să efectueze un minim de 20% (de discutat și decis în ședința de consiliu) din orele de supervizare obligatorii în regim individual.

(3) Pe durata supervizării obligatorii un psiholog practicant poate fi supervizat de unul sau mai mulți supervizori. În cazul în care un practicant sub supervizare lucrează cu mai mulți supervizori, va exista un supervizor de referință, cu care va efectua minim 25% din numărul total de ore de supervizare și 50% din numărul de ore de supervizare individuală. În cazurile în care un supervizat lucrează cu mai mulți supervizori, raportul de supervizare va fi contrasemnat de toți supervizorii cu care a lucrat sau fiecare supervizor va întocmi un raport, după caz.

(4) În vederea derulării practicii supervizate obligatorii, psihologii practicanți sub supervizare pot să își desfășoare activitatea în sectorul public sau privat, în regim salarial - pe o poziție în specialitate, sau în regim de liberă practică - prin înființarea formelor de exercitare a profesiei de psiholog reglementate de CPR. Aceștia se pot înscrie în programe de voluntariat la organizații în domeniu, în baza unui contract de voluntariat încheiat în condițiile legii și pot parcurge stagii clinice supervizate sau programe de internship în clinici, în baza unui contract de internship.

Art. 7(1) (acest articol va fi revizuit în sensul renumerotării din perspectiva tehnicii de redactare legislativă)

Activitatea de supervizare profesională obligatorie pentru atestarea autonomiei profesionale în practica psihologiei se derulează cu respectarea următoarelor prevederi generale:

(a) Supervizarea se derulează în cadrul unei relații contractuale între psihologul supervizor și psihologul supervizat, derulat prin intermediul cabinetului supervizorului sau a formei de exercitare a profesiei în care își derulează activitatea supervizorului, în cazul în care acesta nu are cabinet. În această ultimă situație, contractul de supervizare va preciza atât forma de exercitare, cât și supervizorul. În specialitățile consiliere psihologică și psihoterapie, supervizarea obligatorie pentru atestarea autonomiei profesionale se derulează în cadrul școlilor de psihoterapie (asociații profesionale cu statut de furnizori de formare profesională), contractul de supervizare fiind tripartit: psihologul supervizat, psihologul supervizor și asociația. Comitetul director, prin intermediul comisiilor aplicative, va revizui sau elabora, după caz, modelul de contract de supervizare pentru toate specialitățile.

(b) Numărul de contracte de supervizare avute în derulare simultan de către un supervizor (inclusiv supervizor de referință) este limitat la numărul maxim de (de discutat și decis în ședința de consiliu, nu există un punct de vedere consensual asupra acestui aspect):

- 20 contracte pentru specialitatea psihologie clinică,

- Pentru specialitățile consiliere psihologică și/sau psihoterapie, numărul de contracte de supervizare va fi stabilit de către școlile de psihoterapie și consiliere din care face parte supervizorul, în funcție de practicile internaționale specifice școlii de consiliere/psihoterapie,

- 10 contracte pentru specialitățile aferente comisiilor de psihologia muncii, transporturilor și serviciilor, de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională și de psihologie aplicată în domeniul securității naționale.

(c) Modul de derulare a activității de supervizare poate constitui obiectul unor evaluări profesionale derulate la inițiativa comitetului director, în cazurile în care există cel puțin

două sesizări asumate la adresa unui supervisor, privind derularea defectuoasă a activității de supervizare, primite pe canalele oficiale de comunicare ale colegiului. În cazul cumulării a două sesizări pe durata unui an, comitetul director va analiza oportunitatea evaluării activității supervisorului. Comisiile de specialitate vor propune modalitățile și procedura de evaluare a activității supervisorilor, care vor fi supuse aprobării Consiliului.

(d) Raportul de supervizare va include în mod obligatoriu date privind: a. modalitatea de evaluare a progresului psihologului supervizat pe parcursul supervizării, b. date despre progresul efectiv realizat pe parcursul supervizării de către psihologul supervizat, c. aprecierea supervisorului la finalul contractului și o recomandare privind acordarea / neacordarea dreptului de practică în regim de autonomie profesională. Comisiile de specialitate vor propune modalitățile și procedura de evaluare a progresului pe parcursul supervizării, care vor fi supuse aprobării Consiliului.

(e) În urma plăților făcute pentru serviciile de supervizare, supervisorul va emite supervizatului documente fiscale, care vor constitui dovadă a parcurgerii orelor de supervizare. Sunt exceptate de la această cerință situațiile în care supervizarea se derulează gratuit, de exemplu în instituțiile de stat.

(2) Dacă în termen de 10 ani de la atestarea la nivel de practicant, psihologul nu a promovat la nivelul / treapta de specialist, acestuia i se suspendă dreptul de liberă practică, urmând a relua procedura de atestare și orele obligatorii de supervizare, în vederea reluării dreptului de liberă practică.

Art. 8(1) În cadrul supervizării obligatorii pentru obținerea autonomiei profesionale, părțile implicate în contract au responsabilități, după cum urmează.

(2) Responsabilitățile supervisorului

(a) Supervisorul are obligația de a respecta prevederile contractului încheiat cu psihologul supervizat, precum și a standardelor etice ale profesiei, a reglementărilor generale în vigoare privind derularea activității profesionale și a prevederilor prezentei hotărâri.

(b) La finalul relației contractuale supervisorul are obligația de a elibera un raport de supervizare, chiar dacă relația contractuală acoperă doar pe o parte din supervizarea obligatorie. Termenul pentru emiterea raportului de supervizare este de 30 zile lucrătoare de la data deciziei de încheiere a contractului, cu excepția situațiilor de forță majoră care pun supervisorul în imposibilitatea de a face acest lucru. Comisiile comitetului director pot propune modele și linii directoare pentru redactarea rapoartelor de supervizare, care vor fi supuse aprobării consiliului.

(c) Supervisorul are responsabilitatea profesională de a face o recomandare favorabilă pentru obținerea autonomiei profesionale doar dacă supervizatul îndeplinește toate cerințele formale și profesionale definite prin normele colegiului,

(d) Supervisorul sau după caz, asociația de psihoterapie cu statut de furnizor de formare, sau instituția publică în cadrul căreia se derulează supervizarea, are responsabilitatea să păstreze evidența contractelor de supervizare și a activității derulate cu psihologii supervizați și să anunțe / înregistreze la CPR contractele de supervizare pe care le are în derulare.

(3) Responsabilitățile psihologului aflat sub supervizare

(a) Are obligația de a respecta prevederile contractului încheiat cu psihologul supervisor, precum și a standardelor etice ale profesiei, a reglementărilor generale în vigoare privind derularea activității profesionale și a prevederilor prezentei hotărâri.

se impune introducerea unui text cu privire la obligațiile supervizatului

(c) Face toate diligențele pentru a înțelege rolul supervizării, scopurile și așteptările supervisorului și răspunde cu promptitudine la solicitările profesionale ale supervisorului, potrivit contractului;

(d) Manifestă angajamentul de a-și îmbunătăți activitatea, prin procesul de supervizare și menține confidențialitatea atunci când împărtășește experiențe, discută probleme și rezolvă probleme;

(e) Înțelege impactul prejudecății personale și lucrează la minimizarea prejudecăților personale.

Art. 9(1) Supervizarea profesională se poate derula și după obținerea dreptului de liberă practică în regim de autonomie profesională, la solicitarea psihologului.

(2) Modalitatea de organizare și derulare a activităților aferente supervizării derulate după obținerea autonomiei profesionale va face obiectul acordului între psihologul supervizor și psihologul supervizat și va fi reglementată prin contract.

(3) Se recomandă ca un psiholog să participe la activități asimilabile supervizării profesionale pe tot parcursul activității profesionale.

Partea a IV-a - Precizări privind supervizarea în fiecare specialitate

Art. 10

Supervizarea profesională în specialitățile aferente comisiei de psihologie clinică și psihoterapie se va derula cu respectarea următoarelor prevederi:

(1) Supervizarea în specialitatea psihologie clinică:

(a) Supervizorul este obligat să furnizeze un minim de 5 cazuri de evaluare clinică complexă din practica proprie pentru psihologul supervizat pe parcursul supervizării obligatorii (corespunzătoare la 10 ore de supervizare și 50 ore practică supervizată).

(b) Comisia de psihologie clinică și psihoterapie va analiza oportunitatea definirii unui cadru național de referință privind conținutul supervizării profesionale în specialitatea psihologie clinică.

(2) Supervizarea în specialitățile psihoterapie și consiliere psihologică

(a) Supervizarea obligatorie în vederea atestării autonomiei profesionale se derulează în cadrul școlilor de psihoterapie - furnizori de formare care derulează programe în domeniul psihoterapiei.

(b) În cazul în care un practicant sub supervizare lucrează cu mai mulți supervizori, va exista un supervizor de referință. Acesta va asigura minim 25% din totalul orelor de supervizare și minim 50% din orele de supervizare individuală. Este cel care redactează raportul de supervizare, care va fi contrasemnat de toți supervizorii cu care a lucrat și de conducătorul școlii de psihoterapie.

Art. 11(1) (acest articol va fi revizuit în sensul renumerotării / fragmentării în mai multe articole, fiind inacceptabil de lung din perspectiva tehnicii de redactare legislativă)

(de asemenea, în ședință va trebui stabilit în ce măsură este oportună detalierea mult mai mare a descrierilor, comparativ cu descrierile realizate pentru celelalte comisii)

Supervizarea în specializarea psihologia muncii și organizațională - PMO

a) Supervizorul în PMO trebuie:

- Să cunoască legea 213/2004, normele de aplicare (Hot. 788/2005, Hot. 1,2,3,/2010) și codul deontologic specific profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;

- Să cunoască normele specifice comisiei de psihologia muncii, transporturilor și serviciilor;

- Să cunoască normele în vigoare în domeniul psihologiei muncii și organizațională care impun examinarea psihologică, periodicitatea la care se realizează examinarea psihologică în funcție de anumite riscuri profesionale;

b) Competențele psihologului ce vor fi dobândite în perioada de supervizare, ca standarde de referință, sunt următoarele:

- Cunoașterea criteriilor în funcție de care sunt acordate atestatele de liberă practică de către comisia de psihologia muncii și organizațională, transporturilor și serviciilor pe diferite trepte de specializare (distincțiile care se fac între diferitele trepte de specializare - ce înseamnă ca un psiholog să dețină treapta de practicant în supervizare, practicant autonom, specialist sau principal);

- Cunoașterea competențelor psihologului din domeniul psihologiei muncii și organizațională, în funcție de tipul de atestat obținut (limite ale competențelor în funcție de treapta de specializare);

- Cunoașterea în detaliu a aspectelor specifice și definiții pentru fiecare formă de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică (ce implică, în mod concret, înființarea unui cabinet individual de psihologie, societate civilă profesională, cabinete asociate, structură de psihologie, ce trebuie să conțină dosarul înaintat CPR-ului în vederea înființării);

- Cunoașterea tuturor riscurilor profesionale care impun examinarea psihologică în domeniul psihologiei muncii cu distincție între examenul psihologic la angajarea în muncă și examenul psihologic periodic, pentru menținerea în muncă (care sunt, efectiv, riscurile profesionale cuprinse în norme pentru care se realizează examinarea psihologică și, pentru fiecare risc în parte, care este obligatoriu la angajare, care este obligatoriu la menținerea în funcție, care este obligatoriu și la angajare și la menținerea în funcție și când poate să intervină cu recomandări medicul de medicina muncii);

- Cunoașterea instrumentelor utile în gestionarea activității din cadrul unui cabinet de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizațională;

- Capacitatea de a proiecta un model de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizațională cu argumentarea optării pentru o anumite baterii de probe psihologice;

- Capacitatea de a proiecta un proces de recrutare și selecție de personal, de la identificarea celor mai eficiente canale de recrutare, până la elaborarea unui interviu semistrukturat în funcție de aspectele ce se impun a fi surprinse în timpul interviului, realizarea unui raport de selecție, centrarea pe competențe, etc.

c) În derularea procesului de supervizare profesională, ca supervisor, în relația de mentorat cu supervizatul va viza următoarele aspecte:

- Să elaboreze un proces de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizațională (ce presupune examinarea psihologică, care sunt etapele obligatorii care trebuie parcurse și care este metodologia de lucru abordată în funcție de riscul profesional examinat, care sunt testele psihologice aprobate de CPR pe fiecare dimensiune cuprinsă în examinarea psihologică, avizul psihologic, referatul psihologic, transmiterea rezultatelor evaluării psihologice cu respectarea confidențialității actului psihologic);

- Să elaboreze un proces de evaluare psihologică în cadrul unui proces de selecție de personal, urmând cu strictețe pașii care se impun a fi parcurși într-un astfel de demers (analiza muncii, cunoașterea în detaliu a postului pentru care se va derula procesul de selecție, alegerea bateriei de teste în funcție de specificațiile postului, derularea procesului de evaluare psihologică, realizarea raportului psihologic);

- Să cunoască competențele pe care le deține un psiholog cu atestat de liberă practică în domeniul psihologiei muncii și organizațională și care sunt limitele acestor competențe.

- Să prezinte principalele teme abordate în perioada de supervizare profesională;

- Să prezente portofoliul de probe psihologice utilizate în evaluarea psihologică, la nivel aptitudinal (teste de atenție, inteligență, s.a.), la nivel de personalitate (chestionare și inventare de personalitate), chestionare vizând atitudini și comportamente în munca

- Să îi îndrume pe supervizați să consulte site-ul Colegiului pentru inventarierea probelor avizate în specialitatea muncii și organizațională

- Să proiecteze un Sistem de evaluare prin care supervisorul îi va evalua competențele și cunoștințele supervizatului

- Să recomande bibliografie actuală, în concordanță cu specializare de PMO.

De exemplu:

Principalele teme abordate în perioada de supervizare profesională

- Profesia de psiholog cu drept de liberă practică: cadru legislativ, norme specifice Comisiei de psihologia Muncii și Organizațională, Codul deontologic al profesiei de psiholog, Codul de procedură disciplinară;

- Hotărârea Colegiului privind securizarea actului profesional : modele de registre, evidența electronică, normarea activității, etc.

- Analiza muncii: construirea unui model de fișă a postului;

- Procesul de recrutare și selecție de personal, activitate specifică psihologului din mediul organizațional;
- Examenul psihologic în domeniul muncii, în conformitate cu legislația în vigoare;
- Elemente de psihodiagnostic, psihometrie (validitate, fidelitate, etalonare);
- Inserția noului angajat: politică de resurse umane;
- Evaluarea performanțelor: managementul performanței - scop, obiective, modalități, beneficii;
- Evaluarea performanțelor: scale și sisteme de evaluare
- Evaluarea performanțelor: erorile de evaluare, instruirea evaluatorilor
- Politică de sănătate și securitate în muncă: examenul psihologic parte integrantă din procesul de sănătate și securitate în muncă.

Un exemplu de Sistem de evaluare prin care supervisorul îl evaluează pe supervizat:

- Evaluare inițială (la debutul procesului de supervizare) – un interviu și un test grila ce vizează nivelul de cunoștințe inițiale și domeniile de interes
- Evaluare pe parcurs – evaluare orală asupra tematicilor abordate și a bibliografiei recomandate, prezentarea unui plan de evaluare psihologică pentru un post dat și discutarea unui raport de evaluare psihologică problematică.
- Evaluare finală - La finalul perioadei de supervizare profesională, psihologii aflați în supervizare vor fi supuși unei evaluări care va viza urmărirea modului în care au fost îndeplinite toate aspectele discutate și realizate în mod practic în perioada de supervizare.

d) Desfășurarea supervizării: Supervizarea este o activitate ce vizează integrarea competențelor profesionale, a teoriei și a cercetării. Prin cunoștințele, abilitățile și profilul său, supervisorul este un model al acestei integrări pentru supervizați:

- Supervizarea presupune în primul rând contactul direct, față în față, între supervisor și supervizat. În mod excepțional, pot intra în discuție și sedințe de supervizare de la distanță, în timp real, prin intermediul comunicării care permite un contact vizual și/sau verbal. Astfel de sesiuni vor fi axate îndeosebi pe activități care nu necesită neapărat prezența supervisorului: păstrarea evidenței, scrierea de rapoarte, pregătirea evaluării, elemente de psihodiagnostic, discuții de caz.
- Supervizarea se poate desfășura individual și în grup. Proportia între cele două modalități trebuie să respecte în linii mari raportul 75/25. Supervizarea realizată în grup va presupune maxim patru participanți și va sprijini creșterea expunerii la diverse tipuri de cazuri.
- Stagiul de supervizare în psihologia muncii și organizațională presupune derularea a minim 100 evaluări (pt trecere la autonom – versiunea 4 trepte) sau 400 evaluări (trecere specialist - versiunea 3 trepte) sau alte activități conform competențelor. Stagiul se poate prelungi cu maxim 2 ani în cazuri excepționale, care vor fi analizate de către comisia de specialitate. Dacă la finalul perioadei contractuale supervizatul nu obține autonomia profesională, se va relua întreg stagiul de practică supervizată cu un alt contract, la un alt supervisor.

e) Ca standarde de referință pentru aplicanți, în vederea certificării dreptului de supervizare profesională în PMO se va evalua:

- Capacitatea de a prezenta diferențele între treptele de specializare pe care le poate deține un psiholog în domeniul psihologiei muncii și organizaționale, pornind de la modul în care se obține dreptul de liberă practică, etapa de supervizare profesională, criteriile ce stau la baza schimbării treptei de specializare;
- Capacitatea de a prezenta limitele competenței în domeniul psihologiei muncii și organizaționale și găsirea unor soluții eficiente și legale în momentul în care aceste competențe sunt depășite;
- Capacitatea de a expune, în mod coerent, cu argumente ce fac referire la legislația în vigoare, care sunt formele de exercitare ale profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;
- Capacitatea de a stabili care sunt aspectele esențiale care trebuie avute obligatoriu în vedere pentru înființarea unei forme de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;

- Capacitatea de a explica rolul psihologului cu drept de liberă practică în domeniul psihologiei muncii și organizațională, rol văzut prin prisma modului în care se realizează colaborarea cu medicul de medicina muncii pentru un examen complet care, în final, se va solda cu eliberarea unei fișe de aptitudini;
- Capacitatea de a prezenta toate riscurile profesionale pentru care se impune examen psihologic și de a explica, pentru fiecare risc în parte, care este obligatoriu la angajare, periodic, la angajare și periodic sau la recomandarea medicului de medicina muncii;
- Capacitatea de a elabora un proces de examinare psihologică complet (inclusiv eliberarea avizului psihologic), pentru diferite riscuri profesionale cu argumentarea optării pentru anumite baterii de teste psihologice;
- Capacitatea de a proiecta toate instrumentele utile în procesul de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizațională: elaborarea unei anamneze, a unui referat psihologic, a diferitelor tipuri de avize psihologice în funcție de rezultatul obținut la examinarea psihologică și exemplificarea modului în care se oferă feedback, ținând cont de confidențialitatea actului psihologic ; proiectarea unei analize de risc psihosocial la nivel de departament sau organizatie.

f) Evaluarea supervisorului va viza următoarele dimensiuni:

- Capacitatea de a prezenta diferențele între treptele de specializare pe care le poate deține un psiholog în domeniul psihologiei muncii și organizațională, pornind de la modul în care se obține dreptul de liberă practică, etapa de supervizare profesională, criteriile ce stau la baza schimbării treptei de specializare;
- Capacitatea de a prezenta limitele competenței în domeniul psihologiei muncii și organizațională și găsirea unor soluții eficiente și legale în momentul în care aceste competențe sunt depășite;
- Capacitatea de a expune, în mod coerent, cu argumente ce fac referire la legislația în vigoare, care sunt formele de exercitare ale profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;
- Capacitatea de a stabili care sunt aspectele esențiale care trebuie avute obligatoriu în vedere pentru înființarea unei forme de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;
- Capacitatea de a explica rolul psihologului cu drept de liberă practică în domeniul psihologiei muncii și organizațională, rol văzut prin prisma modului în care se realizează colaborarea cu medicul de medicina muncii sau cu managementul unei organizații pentru un examen complet care, în final, se va solda cu eliberarea unei fișe de aptitudini sau un profil psihologic;
- Capacitatea de a prezenta toate riscurile profesionale pentru care se impune examen psihologic și de a explica, pentru fiecare risc în parte, care este obligatoriu la angajare, periodic, la angajare și periodic sau la recomandarea medicului de medicina muncii;
- Capacitatea de a elabora un proces de examinare psihologică complet (inclusiv eliberarea avizului psihologic), pentru diferite riscuri profesionale cu argumentarea optării pentru anumite baterii de teste psihologice;
- Capacitatea de a proiecta toate instrumentele utile în procesul de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizațională: elaborarea unei anamneze, a unui profil psihologic, a diferitelor tipuri de avize psihologice în funcție de rezultatul obținut la examinarea psihologică și exemplificarea modului în care se oferă feedback, ținând cont de confidențialitatea actului psihologic.
- Capacitatea de a proiecta și implementa o evaluare a factorilor psiho-sociali de risc din organizații.

g) Pentru obținerea dreptului de supervizare în PMO, psihologul va elabora un Plan de supervizare în care se va prezenta viziunea asupra activitate de supervizare profesională în domeniul psihologiei muncii și organizațională, pe baza informațiilor mai sus menționate. În cadrul interviului de la Comisia de Psihologia Muncii, Transporturi și Servicii, psihologul va prezenta planul de supervizare și va răspunde la întrebările formulate de comisie pe baza standardelor de supervizare. Supervisorul va susține și un test grilă din elemente de legislație și deontologie profesională.

h) Este recomandată participarea la programe de formare continuă / workshopuri avizate de CPR pentru Supervizarea profesională în PMO, de minim 10 ore.

(2) Supervizarea în specializarea psihologia transporturilor - PT

a) Misiune și obiective: În psihologia transporturilor, supervizarea este o componentă esențială în pregătirea pentru practica profesională a psihologului, un pas cheie între debut și autonomie în activitate. Supervizarea este o metodă de formare aplicată în cadrul careia psihologii practicanți alocă cea mai mare parte a timpului serviciilor către clienți. Spre deosebire de stagiile anterioare care se concentrează îndeosebi pe dobândirea de cunoștințe, supervizarea în PT își propune să dezvolte cunoștințe și abilități, pe care să le integreze cu datele de cercetare curentă. De asemenea, prin supervizare se urmărește dezvoltarea spiritului critic, ca și capacitatea de autoevaluare profesională și personală. Pentru aceasta supervisorul va trebui să realizeze inițial:

- evaluarea nevoilor supervizatului;
- identificarea obiectivelor de învățare;
- un program de supervizare care să acopere sistematic: lecturi de specialitate, abilități dezvoltate, tehnici, metode și strategii de evaluare, frecvența și ritmul reuniunilor, numărul de ore de supervizare, configurații ale întâlnirilor - individuale/de grup, responsabilități ale părților, nivelul de pregătire și de participare așteptat, etc.

- program/calendar pentru eventuala ajustare a stagiului de supervizare funcție de evoluția supervizatului și a nevoilor sale emergente;

b) Conținutul programului de supervizare: Activitatea de supervizare în PT este evident legată de evaluarea inițială și de observațiile continue ale supervisorului. Modul principal de învățare în timpul supervizării este experiențial și se concentrează pe contactul direct cu clienții. În consecință, conținutul programului de supervizare va varia în funcție de cunoștințele și abilitățile psihologului practicant ca și de nivelul lui de autonomie. În cadrul programului de supervizare :

- vor fi aprofundate modelele teoretice curente, specifice activității de evaluare psihologică în transporturi;

- vor fi prezentate/utilizate tehnicile cunoscute de evaluare și intervenție;

- se vor parcurge și alte activități de formare aplicată (ex. consultarea altor colegi cu experiență sau furnizori de servicii PT, cursuri de formare continuă, workshopuri, echipe de cercetare etc).

c) Urmărind în mod constant creșterea calității actelor profesionale efectuate de supervizat, supervisorul va urmări dezvoltarea, aplicarea și integrarea competențelor profesionale specifice și de susținere definite în psihologia transporturilor: competente de evaluare, de intervenție/consiliere specifică, de cercetare-dezvoltare, administrativ-financiare

Exemple de activități concrete de supervizare care apelează competențe specifice în PT:

- observație internă în timpul livrării serviciului;
- analiză și validarea observațiilor făcute;
- lectură și corectare note, referințe culese;
- discutarea instrumentelor de evaluare utilizate;
- corecția materialului psihometric cantitativ și calitativ;
- interpretarea rezultatelor, diagnosticul cazurilor;
- formularea avizelor/rapoartelor etc.

d) Simultan cu astfel de activități, supervisorul va avea în vedere apelul constant la alte două competențe esențiale în activitatea de supervizare:

- Competențe privind relațiile interpersonale

Calitatea relațiilor interpersonale constituie un factor determinant pentru eficacitatea rezultatelor în toate domeniile de practică ale psihologiei. Asadar și în PT, supervisorul trebuie să stabilească și să mențină o alianță constructivă de lucru cu supervizatul, ca și cu toți ceilalți parteneri din rețelele sale profesionale. Cunoștințe relevante: privind relațiile de putere, alianțele de lucru, micro și macro-mediul activității supervizatului, trebuie dublate de o bună autocunoaștere a propriilor resurse și valori. Abilități relevante: conectare / ascultare / comunicare cu celălalt, exprimarea empatică și respectuoasă, construirea încrederii, analiză

interacțiunilor problematice și menținerea unor bune relații profesionale într-un context administrativ, sunt de maximă importanță. Supervizorul va avea ca obiectiv constant dezvoltarea unor caracteristici specifice persoanelor supervizate: un cursant activ, deschis spre supervizare, bine pregătit, organizat, capabil să utilizeze în mod eficient timpul, conștient de limitele sale.

- Competențe etice și deontologice

Supervizorul trebuie să stabilească relații profesionale cu supervizatul în conformitate cu standardele etice în vigoare. Pentru aceasta trebuie să fie în posesia cunoștințelor esențiale pentru reflecția etică, prin aprofundarea obligațiilor și standardelor profesionale care stau la baza practicii în PT. Trebuie, de asemenea, să stăpânească principiile eticii și principalele elemente ale codului deontologic în vigoare, să le aplice situațiilor problematice care pot apărea în cadrul stagiului de supervizare pe care-l coordonează. Nu în ultimul rând supervizorul trebuie să fie în posesia datelor relevante pentru cadrele juridice și socio-economice care structurează funcționarea sistemului în care supervizatii săi își oferă serviciile. Cunoștințe relevante: valori și principii etice, codul deontologic, orientările și liniile directoare aplicabile în PT, date privind cadre juridice/socio-economice ale sistemului în care supervizatii își oferă serviciile, trebuie secondate de Abilități relevante: identificarea proactivă a problemelor etice potențiale, luarea deciziilor etice/rezolvarea dilemelor etice, integrarea în practică a preocupărilor etice.

e) Desfasurarea supervizării: Supervizarea este o activitate privilegiată care vizează integrarea competențelor profesionale, a teoriei și a cercetării. Prin cunoștințele, abilitățile și profilul său, supervizorul este un model al acestei integrări pentru supervizati.

- Supervizarea presupune în primul rând contactul direct, față în față, între supervizor și supervizat. În mod excepțional, pot intra în discuție și sedințe de supervizare de la distanță, în timp real, prin intermediul comunicării care permite un contact vizual și/sau verbal. Astfel de sesiuni vor fi axate îndeosebi pe activități care nu necesită neapărat prezența supervizorului: păstrarea evidenței, scrierea de rapoarte, pregătirea evaluării, elemente de psihometrie, discuții de caz.

- Supervizarea se poate desfășura individual și în grup. Proportia între cele două modalități trebuie să respecte în linii mari raportul 75/25. Supervizarea calificată în grup, va presupune maxim patru participanți și va sprijini creșterea expunerii la diverse tipuri de cazuri.

- Stagiul de supervizare în psihologia transporturilor presupune realizarea a minim 100 evaluări (pt trecere la autonom – versiunea 4 trepte) sau 500 evaluări (trecere specialist - versiunea 3 trepte), conform competențelor. Stagiul se poate prelungi cu maxim 2 ani în cazuri excepționale, care vor fi analizate de către comisia de specialitate.

- Dacă la finalul perioadei contractuale supervizatul nu obține autonomia profesională, se va relua întreg stagiul de practică supervizată cu un alt contract.

f) Evaluarea stagiului de supervizare: Supervizorul trebuie să se asigure că criteriile minime pentru formarea practică sunt satisfăcute, iar pentru aceasta trebuie să procedeză la evaluarea continuă pentru a monitoriza progresul supervizatului. Fiind permanent și nu episodic, acest demers de evaluare se va reflecta în înțelegerea a ceea ce supervizatul a asimilat ca abilitate deja integrată. Pentru că supervizarea este o activitate regulată și susținută, supervizorul nu urmărește doar ceea ce supervizatul știe, ci și ceea ce poate face cu ceea ce știe, un proces care implică nu doar cunoștințe și abilități, ci și valori și atitudini. Aceasta va permite în timp și o creștere progresivă a complexității problemelor la care supervizatul este expus (exemplu: de la evaluare pentru categ. B, la categorii superioare). Formatul de evaluare continuă trebuie:

- să reflecte scopul și obiectivele programului de supervizare;

- să permită evaluarea explicită a performanței și a progresului supervizatului în raport cu scopul și obiectivele specifice;

- să evidențieze experiența cumulată a supervizatului;

g) Responsabilitățile supervizorului: Ca principală responsabilitate, supervizorul trebuie să definească obiectivele stagiului de supervizare, care să fie în concordanță cu obiectivele de

învățare și, de asemenea, să poată surprinde eficacitatea stagiului de supervizare. Pentru aceasta supervisorul va trebui:

- să formuleze un plan de supervizare în care va descrie obiectivele generale și etapele de parcurs;
- să monitorizeze supervizatul pentru a asigura progresul în raport cu obiectivele specificate;
- să adapteze programul de supervizare în funcție de evoluția supervizatului;
- să documenteze conținutul fiecărei întâlniri de supervizare și să păstreze o evidență a acestora;
- să prezinte un raport de evaluare la sfârșitul perioadei de supervizare;

În cazul în care, la finalul perioadei contractuale, performanța supervizatului nu îndeplinește standardele așteptate:

- supervizatul va fi informat că performanța sa este inferioară standardului;
- de comun acord se va stabili o perioadă rezonabilă de timp pentru sprijin profesional suplimentar;

În caz de dezacord profesional supervisor/supervizat, prin înțelegere comună se va consulta comisia de specialitate.

Art. 12

Supervizarea profesională în specialitățile aferente comisiei de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională se va derula cu respectarea următoarelor prevederi:

(1) Supervisorul este obligat să furnizeze un minim de 5 cazuri pentru supervizat pe parcursul anului obligatoriu de supervizare (corespunzătoare la 10 ore de supervizare și 50 ore practică supervizată),

(2) Comisia de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională va analiza oportunitatea definirii unui cadru național de referință privind conținutul supervizării profesionale în specialitățile comisiei.

(3) Supervisorul din domeniul psihologiei educaționale sau din domeniul psihopedagogiei speciale trebuie:

a) Să cunoască legea 213/2004, normele de aplicare și codul deontologic specific profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;

b) Să cunoască normele specifice comisiei de psihologia educațională, consiliere școlară și vocațională;

c) Să cunoască normele în vigoare în domeniul psihologiei educaționale, consiliere școlară și vocațională care impun examinarea psihologică și de asemenea periodicitatea la care se realizează aceasta.

(4) Competențele psihologului ce vor fi dobândite în perioada de supervizare sunt următoarele:

a) Cunoașterea diferențelor existente între diferitele tipuri de trepte de specializare, din punct de vedere al tipurilor de servicii ce pot fi prestate (ce poate să facă un psiholog pe fiecare treaptă de specializare);

b) Cunoașterea în detaliu a aspectelor specifice și definițiilor pentru fiecare formă de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică (ce implică, în mod concret, înființarea unui cabinet individual de psihologie, societate civilă profesională, cabinete asociate, structură de psihologie, ce trebuie să conțină dosarul înaintat CPR-ului în vederea înființării);

c) Cunoașterea tuturor dificultăților cu relevanță pentru învățare și contextul educațional ce impun examinarea psihologică în domeniul psihologiei educaționale, consiliere școlară și vocațională, astfel ca acestea să reprezinte un punct de plecare în soluționarea sau remiterea acestor dificultăți;

d) Cunoașterea instrumentelor necesare în gestionarea activității domeniului psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale;

e) Capacitatea de a opta pentru o baterie de probe în funcție de problematica dificultăților educaționale evaluate sau a contextului educațional vizat.

(5) Procesul de supervizare reprezintă o relație de mentorat ce cuprinde aspecte de formare și de evaluare în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale:

a) Supervizarea este o activitate ce vizează integrarea competențelor profesionale, a teoriei și a cercetării. Prin cunoștințele, abilitățile și profilul său, supervizorul este un model al acestei integrări pentru supervizati:

b) Supervizarea presupune în primul rând contactul direct, fata în fata, între supervizor și supervizat. În mod excepțional, pot intra în discuție și sedințe de supervizare de la distanță, în timp real, prin intermediul comunicării care permite un contact vizual și/sau verbal. Astfel de sesiuni vor fi axate îndeosebi pe activități care nu necesită neapărat prezența supervizorului: păstrarea evidenței, scrierea de rapoarte, pregătirea evaluării, elemente de psihodiagnostic, discuții de caz.

c) Supervizarea se poate desfășura individual și în grup. Proportia între cele două modalități trebuie să respecte raportul 75/25. Supervizarea realizată în grup va presupune maxim cinci participanți.

Art. 13

Supervizarea profesională în psihologie, în specialitățile din domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale se derulează cu respectarea următoarelor prevederi:

(1) În situația în care psihologul supervizat desfășoară activități cu caracter clasificat, supervizorul trebuie să dețină în mod obligatoriu autorizația de acces la informații clasificate, eliberată de Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat, de nivel cel puțin egal cu supervizatul.

(2) În instituțiile din domeniul securității naționale supervizarea profesională reprezintă atribuție de serviciu.

(3) Activitatea de supervizare profesională va fi desfășurată după un program de minim 8 ore lunar.

(4) Pentru specialitatea psihologie judiciară evaluarea comportamentului simulat persoana care solicită acest drept trebuie să își desfășoare activitatea într-un cabinet sau într-o structură ce este avizată și în această specialitate. Psihologul care solicită acest drept trebuie să facă dovada efectuării unui număr minim de 2000 de examinări poligraf (**de verificat dacă contravine ROFI**). Dovada acestor examinări se face prin adeverință de la locul de muncă pentru cei care funcționează în structuri din domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale sau prin copie electronică a registrului de evidență a actelor profesionale pentru psihologii care funcționează în cabinete.

Partea a V-a – Prevederi tranzitorii și finale

Art. 14. Comitetul director poate aduce completări și detalieri ulterioare prevederilor acestei hotărâri, care vor fi suspendate aprobării Consiliului și vor deveni anexe la prezenta hotărâre.

Art. 15. Toate prevederile unor hotărâri anterioare ale CD sau CC al CPR contrare prezentei Hotărâri a Consiliului se abrogă.

Art. 16. Prezenta hotărâre se publică în Monitorul Oficial al României, partea I-a.

Președintele Colegiului Psihologilor din România
Ion Dafinoiu

București, Nr. ..., Data ...